خپله ادبي تنده مو دلته خړوب کړی

د سپوږمۍ کرښک

لنډۍ او ټپې

Ketabton.com

رباب زمـــــا په غیږ کی راکړی

زه مې د خپلی ځوانۍ ویر پکی کومه

خدای دی زما د غیږ رباب کړه

چی همیشه دی په مرۍ ګوتې وهمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکوال : اسمعیل خان «امینی»

کال: ۱۴۰۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

کتاب نوم: د سپوږمۍ کړنګ

موضوع: ټپې (لنډۍ)

ليکوال: اسمعيل خان «امينی»

کال: ۱۴۰۱ ل.ل

ډيزاين: اسمعيل خان «امينی»

د اړيکې شميرې:۰۷۸۹۸۶۹۹۶۹-۰۷۶۵۶۸۲۶۱۸-۰۷۹۷۴۹۶۰۶۹

بيه: ۱۰۰ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ

لنډۍ د پښتو د ولسي سندرو يوه ستره او مهمه برخه ده او د خلکو په سندرو کې ځانګړی جوړښت او لار لري. لنډۍ د انسان د غوټه شويو فريادونو ريښنو ته ځان رسوي. لندۍ له سترو زړونو څخه راوتلي چې نمونه يې هم ستره ده. لنډۍ د عشقونو او رنځونو ژبه ده او په تورو شپو کې سندرې بولي، په کلابونو کې خاندي، په غوټيو کې سپړېږي او د دښتو له بادونو سره ناځي او ژاړي.
د پښتو لنډيو اغېز او تاثير دومره زيات دی چې په نورو شعرونو کې ډېر کم پيدا کېږي، په تيره بيا هغه وخت چې پښتانه زلميان او پښتنې پېغلې او يا پښتانه شپانه په دنګو دنګو غرونو کې ګرځي او دغه لنډۍ په خوږو خوږو اوازونو او طبيعي شوق او ذوق سره وايي، نو اورېدونکي ته ښکارېږي چې د خلکو د سندرو ويل څومره خوند لري او د شعر په نړۍ کې څومره د قدر وړ دي.لنډۍ په پښتو شاعرۍ کې تر ټولو کوچنی شعري فورم دی،خو د مانا د ځواک او ليږد له پلوه نه يوازې په پښتو شاعرۍ، بلکې په نړيواله شاعرۍ کې يې ساری ليدل شوی نه دی. لنډۍ هغه ځانګړې دايروي سر تړلی زنځير دی چې هيڅ سر يې په بلې لنډۍ پورې تړل شوی نه دی، يعنی هره لنډۍ پر لومړۍ مصرې پيل او پر دويمې مصرې پای ته رسيږي چې په دې ترتيب يو مستقل او ځانګړی مطلب په لنډ ډول په کې ځای شوی او تمام شوی وي. د لنډۍ کمال په دې کې دی چې مجموع په (۲۲) څپو يا دوو مسروو کې درووند مانيزبار او ښکلا ليږدوي،د لنډۍ لومړۍ مصره (۹) او دويمه مصره (۱۳) څپې لري، لکه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ مصره

چې
د
خا
لو
لښ
ک
رې
را
غلې

دویمه مصره

زه
به
څو
مل
ته
د
خپل
یار
دي
دن
ته
ځ
مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ عموماً قافیه نه لري ، خو د دویمې مصرې په پای کې یوه اهنګینه کلمه لري چې د لنډۍ ټول اهنګ بشپړوي . هره لنډۍ باید د زور (هـ) په واول یا غږن اواز پایته رسېدلې وي، او که په پای کې دا زور (هـ) رانه شي نو اهنګ یې نیمګړی یاتې کېږي . همدارنګه د لنډۍ په پای کې ځینې حروف او کلمې د اواز د اوږدېدو لپاره او یا ځینې ردیفونه لکه (مه ، ونه ، دینه ، مینه ، وینه) هم راځي ،کله هغه لنډۍ چې د (مه) په تورو پای ته رسېدلې وي.

رباب زما په غېږ کې راکړی
زه می د خپلې ځوانۍ ویر پکې کومه
هغه لنډۍ چې د پای توری یې (ونه) وي.
په لوړو غرو د خدای نظر وي
پر سر یې واورې ورو ي چاپېر ګلونه
داسې لنډۍ چې په پای کې یې (مینه) راغلې وي.
خدای به په خپله مازدیګر کړي
د چینارو سرو ته مه خیژه مینه
هغه لنډۍ چې وروستی توری یې (وینه) وي.
د سپینو غاښو دې برېښنا شوه
چا ویل ږلۍ ده په تیرا یې وروینه
او دا هم هغه لنډۍ چې په پای کې یې (دینه) راغلی وي.
یا دې د زلفو خوشبویي ده
یا دې د عطرو په چینه لامبلي دینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې داسې لنډۍ هم شته چې د دواړو مصرو سیلابونه یې د لنډۍ په قانون برابر وي ، یعنې لومړۍ مصره یې (۹) او دویمه یې (۱۳) سیلابونه وي ، خو پای یې له پورتنۍ قاعدې او قانون سره سمون نه خوري ، یعنې په پای کې یې (مه ، ونه ، دینه ، مینه ، وینه او نور) نه وي راغلي چې دغه لنډۍ که څه هم بشپړ مطلب لري خو د لنډیو د ویلو په ټولو طرزونو ښه نه ویل کیږي ، په ځانګړي توګه له اکثرو سروکو سره د ویلو په وخت کې سکته پیدا کوي او وزن له لاسه ورکوي ، خو دغه ډول لنډۍ ډېرې کمې دي ، لکه:

د ازل برخې یې وېشلې
د چا یې ښې کړې د چا شولې لوغړنې
د زړه له سوزه به نارې کړم
په اوسېلي به د اسمان ستورې نینې کړم

لنډۍ له سروکو سره هم ویل کیږي او ډېر زوړ او په زړه پورې دود دی ، لکه:

لونګ کرمه که لو مې ګډ کړو
یاره تا به راوله لونګ کرمه
لاس به دې وتړم په زلفو
لونګ کرمه ، په لونګین به دې وهم چې مړ دې کړمه
لونګ کرمه که لو مې ګډ کړو
یاره تا به راوله لونګ کرمه

همدارنګه د هرې لنډۍ د لومړۍ مصرې څلورمه او اتمه څپه او د دویمې مسرې څلورمه ، اتمه او دولسمه څپه ځجنه وي ، لکه:

غم دې راځيَ بې غمه نهَ یم
بې غمه خدَای دی بنده تَل په غم کې ویَنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ ته ورته د نورو ملتونو ولسي شعرونه لکه د دري ژبې دوبيتۍ ، د روسي ژبې چستوشکی او د اسپانيايي ژبې (Cante, Jondo) زيادتره بې منظرې اوازونه دي ، په دې اوازونو کې د انسان په تېره بيا د عاشق او رټل شوي انسان اوازونه راغبرګ شوي دي . په دې شعرونو کې د منظرې او تصوير جوړولو لور ته پاملرنه نه کېږي ، د هغو لپاره نه باران شته ، نه ږلۍ ، نه توده غرمه ، نه شين سحر ، نه غرونه او نه بيابانونه.

لنډۍ لکه اسپانيايي (Cante , Jondo) مطلق بې منظرې اوازونه دي ، بلکې کله کله د انسان په څېړلو کې له طبيعت او د هغه له ښکلو منظرو څخه مرسته غواړي او د همدې موخې لپاره د منظرې په جوړولو لاس پورې کوي ، خو په دې منظرو کې نه حل کېږي او هغه د انسان د باطني غوښتنو او د ننيو شخړو د افهام د بشپړاوي لپاره استعمالوي او ښکلې منونکې مجسمه دومره رابرسېره کوي چې د لنډۍ اصلي موضوع (انسان) او د هغه د احساساتو بيان د شکلونو او منظرو تر جسمه جار کړي او فرعي موضوع د اصلي موضوع ځای ونيسي.

همدارنګه د پنجاب (ماهيا) د تحقيق له پلوه تر ډېره حده له (لنډۍ) سره لګي ، دا دواړه صنفونه په يوه نيمه مصره کې پوره کېږي . په دواړو کې زيات د مينې اظهار او هم د دواړو موضوع له بنيادي پلوه يوه وي او دواړه اصناف په خپله په عوامو کې له پخوا څخه بې حده ښکلي دي . د دواړو د وينا طرز هم يو دی خو له دې سره سره په دواړو کې څه خبرې بېلې دي ، لکه په پښتو لنډۍ کې هميشه يوه قافيه چلېږي ، خو د پنجابي په ماهيا کې د قافيې هيڅ قيد نشته ، دويمه د لنډۍ په يوه نيمه مصرهکې د لومړۍ نيمګړې مصرۍ د دويمې پوره مصرۍ سره پوره تړون وي ، خو په پنجابي ماهيا کې په عام ډول د لومړۍ نيمګړې مصرۍ له دويمې پوره سره هېڅ اړيکه نه شته . په هر حال د پنجابي ماهيا او پښتو لنډۍ د صنف له پلوه يو تر بله ورته دي ، خو د لنډۍ د قدامت په اعتبار دا ويلای شو چې پنجابي ژبې دا صنف له پښتو څخه اخيستی دی ، نو ويلای شو چې په کومه زمانه کې چې د پښتو د شاعرۍ ابتدا کېدله په هغه زمانه کې لا د پنجابي ژبې نوم او نښان نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ په پښتو کې په مختلفو نومونو يادېږي او په هر چاپېريال کې بېلابېل نومونه ورته ايښودل شوي دي ، لکه : د کندهار او پکتيا پښتانه يې لنډۍ بولي ، چې دا اصطلاع د اکثريت په توګه په دوی کې موجوده ده ، دا تسميه ښايي په دې بنا وي چې لنډۍ خلک يو ډول لويشتکي مار ته هم وايي او زياتره د پاړوګرو تر اودې لاندې نه کېږي . بل دا چې د لنډ په معنا دی او لنډۍ د لنډ مغز دی چې مونث ته يې لنډۍ ويل کېږي او هم د دې ډول نظم لومړۍ مصره په سيلاب کې تر دويمې مصره څلور سېلابه لنډه وي.

قلم په لاس ګوتې مې ريږدي

د عاشقۍ لنډۍ (مار) په زړه وهلی يمه

همدارنګه يوسفزي ، پېښوريان او ځينې نور پښتانه مصره او ټپه ورته وايي چې دا نومونه (اصطلاح) سره له دې چې په دوی کې مروجه هم ده د هر ځای باسواده او تعليميافته پښتانه ورباندې پوهېږي ، مسرې ځکه ورته وايي چې مصری د يو شعر نيم بيتي ته وايي ، لنډۍ ته هم پوره بيت نه ويل کېږي ، ځکه پوره بيت هغه ته وايي چې دواړه مصری يې سره برابرې وي ، خو د لنډۍ لومړۍ مصره (۹) او دويمه يې (۱۳) سېلابه ده يانې د بيت له يوې مصره سره تشبېي شوې ، نو ځکه ورته د مصره نوم ايښودل شوی دی.

پښتو لنډۍ لنډه او اغېزناکه ده او د پښتو د لرغوني فولکلور په زړه پورې برخه ده . څرنګه چې د پښتو فولکلور زياتره برخه د ننګ او جنګ پېښې دي او د پخوانيو جنګونو ښه وسله توره وه او بيا مصرۍ توره چې د ډېر مشهورتيا له کبله يې د مصرۍ تورې پرځای يوازې مصرۍ بولي ، نو پښتو لنډۍ چې تورې ته ورته خاصيت لري که توره يوازې څرګند ټپ جوړولای شي نو لنډي هم تر تورې کمه نه ده ، لنډۍ د پټو او څرګندو ټپونو لامل کېدی شي.

لکه:

زما په زړه دې پرهار وکړ

په تا دې وشي د مصرۍ تورې وارونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرنګه چې لنډۍ د ولسي سندرو په زړه پورې برخه ده ، نو پښتانه هم ورته په زړه پورې اوازونه او طرزونه لري . اکثره وخت يې په لوړ ، اوچت او اوږده اواز وايي چې په دغسې ويلو هرومرو اواز ټېپېږي ، نو ټپ ورته وايي او هم دا چې لنډۍ د پټو او ځرګندو ټپونو لامل کېدلای شي ، نو له همدې کبله په ټپه نومول شوې ده او همدارنګه ځنګه چې مور په ټپولو خپل ماشوم ويده کوي ، د دغسې ټپو په واسطه ويونکي خپل دردېدلی زړه قراروي او ده ته تسلي او سکون وربښي . په کورنيو مجلسونو يا اتڼونو کې له ټپو ويلو سره لاسونه هم پرکول کېږي او له دغسې ټپ ټپ اواز سره چې کوم ساز پيدا کېږي هغه د ټپې له روح سره ډېر لوی تړون لري.

لکه:

بېلتون ټوپک شو راته ډک شو
ناڅاپه ټک شو په تندي يې وويشتمه

همدارنګه د وردګو ، ننګرهار ، پکتيا او د کابل شاوخوا پښتانه ټيکۍ ورته وايي ځرنګه چې لنډۍ عموما له ډېرو اوږدو پېښو ، سوچونو ، خيالونو او تصوراتو هغه د مقصد ټکی په لنډو ټکو کې ځرګندوي نو له همدې امله په ټيکۍ نومول شوې ده.

لکه:

ټيکۍ مې ډېرې ورته وکړې
په لااله الا الله يې ختمومه

ډېری پښتانه چې کله د لارې ملګری ورسره نه وي او يا يوازې کار کوي ، نو ښه ملګری يې د همدغه د پښتو لنډۍ ده ، بيا نو له ځانه سره په ورو او ټيټ اواز لنډۍ وايي چې ځينې خلک يې غړانګې بولي . کله چې غم او انديښنه ډېر زور پرې وکړي نوبيا د خپل غم غلطولو لپاره يې په يوه خاص غمجن او ټيټ اواز ځان سره زمزمه کوي چې دې ډول ويلو ته يې غريبي وايي.

ځينې پښتانه لنډيو ته سندرې او بدلې وايي خوسندرې او بدلې د لنډيو لپاره ځانګړی نوم نه شو بللی ، ځکه چې دغه نومونه د پښتو د ټولو ولسي شعرونو لپاره استعمالېږي ، نو يوازې د لنډۍ لپاره يې خاصولای نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ زياتې د پښتنو مېرمنو د جذباتو اظهار دی او هم دوی ويلي دي ، خو هر کله چې پښتنه مېرمن د خپلې حيا پړونی نه غورځوي په دې وجه دا ټولې ټپې د چا نوم ته نه شي منصوبېدلای دا په دې خاطر چې د ويونکي د زړه د کيفيت له تاثر او درده څوک خبر نشي . د دوی پر خولو د پښتو مهرونه لګېدلي وي ، د پېغور له وجې يې د داسې قسم د خيال اظهار سره خپل نوم تړل مناسب نه دي ګڼلي . پښتنه ميرمن د نړۍ د ټولو مېرمنو په څېر د احساس ، وجدان او ذوق مېرمن ده او د ښه مناسب او نامناسب لپاره معيارونه او قضاوت لري ، خو د فيوډالي او ماقبل فيوډالي شرايطو چوکاټ هغې ته د دې موقع نه ده ورکړې چې د خپل وجدان حکم او قضاوت د خپل ژوند په عمل کې څرګند او اغېزمن کړي ، نو د خپلو لنډيو (ښځمنو لنډيو) يوه مهمه برخه د (نرينه سالارۍ) پر ضد او د ښځې د اوږده اسارت او بېواکۍ د بيان په باره کې وايي او په بېلابېلو مواردو کې د دې ناروا (سالارۍ) د افشاکولو او رسوا کولو لپاره خاص اصطلاحات او سمبولونه استعمالوي او په دې وسيله د ازادۍ او ځان واکۍ پر لوري د خپلې تندې او تلوسې افاده ښيي . د دغو مصطلحاتو له جملې څخه يو هم د (موزي) او (موزيکی) کلمات دي ، دا سمبولونه په لنډيو کې د بې غيرت ، نامرد ، ډارن ، بې پښتو ، بې وجدان ، بې انصاف ، دسيسه کار او شيطان نرينه په مانا استعمالېږي او زياتره په ښځمنو لنډيو کې د استعمال موارد لري او په هغو ښځمنو لنډيو کې چې د (موزي) او (موزيکي) پر ضد ويل شوي دي د محکومې او اسيرې پښتنې مېرمنې نهايي نفرت ، بېزاري او حسد انعکاس مومي او په عمومي توګه د (پلارواکۍ) د ستم د پاتې شونو ضد انساني او د وحشيانه نتيجو خيرنه او ناپاکه څېره ښيي

لکه:

که مې نصيب د بدو نه وای
چېرې موزي چېرې د لګو صورتونه

همدارنګه د (ستي) د دور له احکامو سره سم به هره کونډه ښځه د خاوند له مړينې سره يوځای ژوندۍ اور ته اچول کېده ، په ځينو نورو لرغونو مذهبونو کې د مړي د سوځولو پر ځای د خښولو عنعنه دود وه ، هغوی به ښځه له خاوند سره ژوندۍ ګور ته سپارله ، دې عنعنو غالباً په هندي آريايي قبايلو او مشايرو کې زيات دوام کړی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتو په عامیانه شعر په تېره بیا په لنډیو کې د (ستي) د لفظ او دود انعکاس او پراخ استعمال دا اټکل منځته راوړي چې د پښتنې ښځې لرغونې میندې هم (ستي) شوې دي او د دې بشري ضد منسوخ درد رنځ یې ګاللی دی.

لکه:

ګودر دې ونیو تهمتي شوم
په اور ستي وای تهمتي مه وای مینه

د ستي کېدلو او ژوندۍ ښخېدلو احکام یوازې او یوازې ښځې ته اړم وو او نرینه پر دې احکامو محکوم نه وو ، خو په وروستیو پېړیو کې د (ستي) کلمې له عامیانه ادبیاتو نه خاصو ادبیاتو ته لار کړې ده . د لنډیو اساسي مضمون انسان دی ، لنډۍ له (انسان) څخه ځان نه بېلوي هغه موضوع چې لنډۍ له خپل اصلي مضمون (انسان) نه بېلوي ، لنډۍ هغه ایسته غورځوي او نه یې زغمي . لنډۍ یوازې د انسان د غمونو ، ناهیلیو ، بارانونو او برېښناوو نړۍ ته پاملرنه کوي ، انسان تصویروي او د هغه د هیجان توفانونه ، د هغه د اوښکو بارانونه د هغه د قهر او غوسې تندرونه او د هغه د صبر او زغم سمندرونه ښکاروي ، نو له همدې امله لنډۍ د انسان د احساساتو ، عواطفو ، دردونو ، رنځونو او انګېرنو ډېره عالي او دقیقه درجه بندي کړې ده او هغه یې د ډېر خواږه ظریف بیان په موسیقۍ کې بیان کړي دي ، په لنډۍ کې د محروم انسان غم د اوښکو د ناپایه سیند مسافر دی ، داسې غم چې د انسان د غریزې ښکلا او د ده د ازادۍ پر خلاف پر ده باندې تپل شوې دي اوښکې د همدې اوږده او ناپایه غمونو د اسانولو او حلولو په خاطر د لنډیو څپو ته ځان سپاري او په دې توګه د پېړیو په اوږدو مزلونو کې د ځپل شویو او رټل شویو انسانانو د ژوند تراژیدي له لومړیو څخه وروستیو ته او له پېړیو نه پېړیو ته رسېږي.

لکه:

زما د زړه ناپایه غمه
اور دې چې هر څو پټوم لوګی دې ځینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ د آهنګ یا غږ د هر ډول وزن تابع وي ، په هر ډول چې اړوې اړول کېږي. غالباً د پښتونخوا په هر کوټ او په هره قبیله کې بېلابېل اهنګ او وزن لري ، لکه تیرایي ، شلګري ، ګرم سیري ، پېښوري ، کندهاري ، وردګي او داسې نور او هم په مختلفو سیموکې دا بېلابېل طرزونه ویل کېږي چې تقریبا شاوخوا (۵۰) طرزونه لري، لکه :(یکه زار) ، (یاقربان) ، (راځه راځه) او داسې نور . د لومړۍ مصرې د لنډوالي د دویمې مصرې له اوږدوالي سره د برابرولو لپاره ویل کېږي او دا یې یو قسم د پېژندنې لار هم ده. په لنډیو کې (باد) شخصیت پیدا کوي داسې شخصیت چې کولای شي چې اوږدې لارې په لنډ وخت کې پرې کړي ، هغه کولای شي د ګلونو وږمې او د لونګو خوشبویي د نړۍ یوې برخې ته ولېږدوي او یا دا چې له هر ځایه هر ځای ته ، له هرې خوا څخه هرې خوا ته د غرونو ، بیابان ، سیند ، سمندر ، صحرا د لوړو څوکو له لوري زموږ خواته او زموږ د کلیو کېږدیو ، کروندو خواته تلای او راتلای شي هغه نه ستومانه کېدونکي وزرونه لري ، د مینې او رفا استازی دی او د هر چا محرم ګڼل کېږي ، له هغه نه هیڅوک خپل راز نه پټوي او هر څوک ربښتیا ورته وایي له همدې کبله (باد) په ولسي ادب کې د انسان د ټولو اسرارو عشقونو ، غمونو او خوښیو شریک او شاهد دی.

لکه:

یو وارې بیا په دې لار راشه
د سهار باده غرمې مړاوي کړل ګلونه

همدارنګه د تورو شپو او بې څراغه کېږدیو او جونګړو شاعران تر هر چا د سپوږمۍ او ستورو د رڼا او ځلا په ژبه ښه پوهېږي ، نو له همدې امله په عاشقانه لنډیو کې سپوږمۍ هم د باد په څېر ژوند پیدا کوي او د لنډیو د بې نومه شاعرانو د عواطفو نړۍ ته لار باسي او د عواطفو لطیفو انځورګریو په افاده او شکل موندلو کې مرسته کوي.

لکه:

زما او ستا تر منځ شول غرونه
سپینې سپوږمۍ ته سلام کړه سلام به کړمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لنډیو د زېږېدو او مرګ د چټکتیا او پراختیا اندازه د ټولنې د اجتماعي اقتصادي بدلون په سرعت او وسعت پورې اړه لري ؛ هر څومره چې اجتماعي اقتصادي وده کړندۍ او انقلابي وي هماغومره د نویو لنډیو د راپېدا کېدو او د زړو لنډیو مرګ او یا بدلون هم کړندی کېږي ، خو د دې خبرې معنا دا نده چې لنډۍ په مشخص تاریخي فورماسیون کې په یوه میزان او بې بدلونه پاتې کېږي ، البته دا یوه اصلي او قانونمنده خبره ده چې کله یو اجتماعي اقتصادي فورماسیون بل اجتماعي اقتصادي فورماسیون ته ځای نه پرېږدي ، د ټولنې په روبنايي قلمرو کې د ژورو انقلابي بدلونونو او تغیراتو لپاره زمینه برابرېږي ، خو دا حتمي نده چې په اجتماعي سیمه کې دې ټول تغیرات حتی سطحي او جزیي تغیرات یوازې او یوازې هغه وخت منځته راشي چې یوه تاریخي مرحله بلې تاریخي مرحلې ته ځای پرېږدي . د فولکلور د ټولو برخو په ځانګړي توګه لنډیو په دې مشخص دوران کې د رازېږېدلو له وخته بیا تر ننه پورې د یو روبنايي تابع جز په توګه پرله پسې توګه تغیر موندلی دی . په دې مشخص فورماسیون کې ډېرې لنډې هست شوي او ډېرې نشت شوي دي ، نوي مضمونونه لنډیو ته ننوتي او ډېر زاړه اصطلاحات او لغات او ذهني علایم له لنډیو څخه لویدلي او پر دې سربېره هغه لنډۍ چې مدلول بها یې له منځه تللي او یا د خلکو له نظره لوېدلې دي په خپله هم هېرې شوي او مړې شوي دي . په دې جریان کې د ځینو لنډیو د ساقطېدو پروسه اوږده شوې او تر قطعي مرګ پورې یې اوږده لاره وهلې ده . په همدې ردیف کې په قوي احتمال هغه لنډې شاملې دي چې د لنډیو هستوونکو او یا د غاړو ایجادګر اخلافو د هغو په لومړۍ یا دویمه فقره کې تغیر راوستی دی او د اصلي لنډۍ یوه مهمه برخه یې غورځولې ده .

لکه:

زما د زړه صدف دې مات کړ
څکه مې وینې په سینه وهي موجونه
زما د زړه صدف دې مات کړ
زه به تر سترګو مرغلرې تویومه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې دوو لنډيو کې چې واحده لومړۍ مصره لري يوه خامخا تر بلې مخکې ويل شوې ده او د دويمې لنډۍ خپله لومړۍ مصره له هغه نه اقتباس کړې ده ، دا احتمال ډېر کمزوری دی چې دواړه لنډۍ دې د ويلو شاعرانو په عين وخت کې ويلي وي او که چېرې دغه محال فرض د دې دوو لنډيو په باره کې ومنو ، نو دغه دوه لنډۍ خو په خپله نوع کې يوازينۍ دوه جوړه شوې لنډۍ نه دي ، بلکې داسې لنډۍ ډېرې دي چې دوه دوه ، درې درې او حتی څلور يا تر هغو زياتې په لومړۍ يا دويمه فقره کې سره يو دي . پر يادو شويو مثالونو سربېره داسې لنډۍ هم شته چې په دويمه مسرې کې سره يو شوي دي ، لکه:

ستړګې دې دواړه رانږدې کړه
چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه
تر خماري سترګو دې جار شم
چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه
عالمه سترګو ته يې ګورئ
چې په ژړا شي مرغلرې تويوينه

له دې مثالونو څخه معلومېږي چې دا يو تصادفي شاعرانه توارد نه دی ، بلکې د دې راوړل شويو فقرو معنا داده چې د هر مثال او هرې نمونې په لنډيو کې يوه لنډۍ تر نورو پخوا ويل شوې ده او دويمه ، درېيمه ، څلورمه او نورې لنډۍ وروسته راپيدا شوي دي . د وروستيو لنډيو شاعرانو د لنډۍ لومړۍ برخه راخيستې ده او د لنډۍ دويمه برخه يې حذف کړې ده او په خپله يې له خپل ذوق او غوښتنې سره سمه هست کړې او وراچولې ده . د دې تصرف لپاره ډېر علتونه اټکل کېدی شي ، مثلاً د لنډيو هستوونکو د ذوق توپير ، د ټولنيز موقف توپير ، د دردونو او اجتماعي کورونو توپير ، د زمان توپير ، د عمومي ټولنيز انکشاف توپير ، د کلي او کېږدۍ ، فقر او رفاه او د طبيعي چاپېريال توپير او داسې نور د دې سبب شوي چې د لنډيو په دويمه مصره کې لاس ووهل شي او د دې منل شوي علمي اصل پر بنا چې انسان د خپل مادي چاپېريال مخلوق او د هغو طبيعي او اجتماعي مظاهرو بيانوونکی دی چې دی يې راچاپېر کړی دی په پخوانۍ لنډۍ کې لاس وهي او هغه د خپلې مشاهدې او تجربې او روحي غوښتنو د بيان چوپړ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکاږي، کله کله د لنډیو په فقرو کې توپیر او بدلون د محلي او قبايلي یا داسې نورو توپیرونو او ملحوظاتو په رعایت منځته راځي او قانوني عمق نه لري.

لکه:

یار مې د خوست زه د پکتیا یم
خدایه خوست وران کړې چې جوړه پکتیا له ځونه

او یا:

یار مې د کابل زه د پکتیا یم
خدایه کابل وران کړې چې جوړه پکتیا له ځونه

په دې لنډیو کې (خوست) د (کابل) ځای نیولی یا د دې برعکس ، خو په دې راز تصرف کې د لنډیو د هستوونکو محلي تمایلات داخل دي او د داسې ترمیمونو په لړۍ کې ناسخ او منسوخ د نوي او زاړه ، د راتلونکي او تلونکي د تسلسل قانونیت نه شي مطالعه کېدی . دا ډول لنډۍ ډېرې دي چې خلکو د اصلي لنډۍ په اعلامو او نومونو د خپلو محلي تمایلاتو پر بنا بدلون راوستی دی او د دغه راز بدلون د لنډیو د مرګ او ترک کېدو په چاڼولو او حتمي کولو کې اغېزه نه لري . ځینې داسې لنډۍ هم شته چې سره ورته مضمون لري خو الفاظ او ترکیب یې توپیر سنيي ، یانې داسې توپیر چې په محلي قبایلي او ټولنیزو مشخصاتو پورې اړه نه لري ، بلکې داسې ښکاري چې دا توپیرونه د لنډیو د شاعرانو له ذوق ، ادبي سلیقې او ذهني انګېرنو څخه راپېدا شوي او دا تغیر او بدلون کې څه هم د بشپړې فقرې (مصرې) تر بدلون محدود او جزيي دی ، خو د لنډیو د تاریخي او نه دردېدونکي تحول د پروسې یوه جلوه اټکل کېدی شي .

لکه:

نصیب تقدیر ته ګناه نه شته
بخت چې کوږه شي تندی تل ډغرې خورینه
عالمه ماته ګناه نه شته
بخت چې کوږه شي تندی تل ډغرې خورینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکړۍ غاړې (کاکړۍ)

کاکړۍ غاړې چې کاکړۍ لنډۍ یې هم بولي ، د پښتو ولسي ادبیاتو یو خوږ ډول دی ، چې راز راز موضوعات (رزم او بزم) د پښتو ټولنیز ، اقتصادي شرایط ، کولتوري پابندي ، دیني او عقیده يي مسایل ، ساده ولسي افکار ، ټوکې او ټکالې او د پښتني کولتور بېلابېل اړخونه ، خویونه او رواجونه په خپله لنډه غږه کې رانغاړي.

کاکړۍ لنډۍ که څه هم له نامه څخه یې له کاکړو سره تړلې معلومېږي ، خو د ټولو پښتنو اصیل مال دی او په پښتنو کې داسې قبیله نه شته چې د دې لنډیو په جوړولو کې یې لږه یا ډېره ونډه نه وي اخیستي ، دغه ډول له نورو ټپو څخه یو جلا او بېل شی دی ، چې لومړی وار کاکړو نښلولي دي او تر ننه به زیات او کم پنځوس زره کاکړۍ لنډۍ جوړې شوې وي . کاکړۍ لنډۍ له دوو مصرو څخه جوړې وي ، چې کله کله یې د دواړو برخو سېلابونه سره برابر او کله کله توپیر سره لري او د دواړو برخو وروستي توري یې سره یو رنګ وي . هغه کاکړۍ غاړې چې هره مصره یې اته سېلابه وي.

لکه:

ښایستې که ستا رضا ده

ستا د قام بدي پر ما ده

د جوړښت د ځرنګوالي له معنا دغه غاړې پر پنځه ډوله وېشلای شو:

۱ـ کږې غاړې : دا یې هغه ډول دي چې نه ردیف ، نه قافیه او نه هم د څپو برابروالی په کې مراعتېږي.

لکه:

زه نرۍ پاتو له څمه

د ږوب لوړې که دي لیار راکه

۲ـ هغه ډول غاړې دي چې د څپو شمېر یې برابر وي او ردیف هم لري خو قافیه نه لري.

لکه:

ازلي قلم مې خوار دی

سپینه ژوند مې په زوال دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ هغه ډول غاړې دي چې د څپو شمېر يې برابر وي او قافيه هم لري خو رديف نه لري.

لکه:

په اور دي ستي کورونه
خدای دې ژلګي کې لوی ندرونه

۴ـ هغه غاړې دي چې قافيه او رديف دواړه لري او د څپو شمېر يې هم سره برابر وي.

لکه:

په ربه ارمان به مړه سو
که به ګډ په پښتنانه سو

۵ـ ازادې غاړې دي چې پرته له وزن څخه ، نه قافيه لري او نه هم رديف لري.

لکه:

تر ساړه شمال دې جار شم
ترپې پورته خراسانه

بايد ووايو چې ولسي ادب ټاکلی تاريخي بنسټ نه لري او دژبې ، کلمو ، رواجونو ، انځورونو او يادولو څخه يې د وخت او لرغونتوب بنه اټکل کېږي . لکه موږ چې په لنډيو کې نمونې لرو:

که د خالو لښکرې راغلې
زه به کومل ته د خپل يار ديدن ته ځمه

څنګه چې خالو د سلطان محمود غزنوی يو سرلښکر و او د کومل پر لاره هند ته تلو راتلو او د خالو د لښکر پر يوه سرتېري مينه د خپل اشنا د ديدن لپاره کومل ته ورتله ، نو له دې څخه څرګندېږي چې دا لنډۍ د سلطان محمود غزنوی په زمانه کې جوړه شوې ده .

دغه ډول ولسي ادب نور ژانرونه او کاکړۍ غاړې هم په دې توګه پېژندل کېدلای شي ، د بېلګې په توګه يوه غاړه:

ونه کړېږي د منو
تېر شول ډيلي له براسو

دلته د ډيلي د کلمې په يادونه کې ډيلي ته د لوی اتل احمد شاه بابا د تګ يادونه شوې ده ، يعنې دا غاړه هماغه مهال ويل شوې ده . په کاکړيو غاړو کې د خبرو اترو او ډراماتيکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړو ترڅنګ کله کله د یوې موضوع په اړه څو غاړې پرله پسې هم راځي لکه د کاکړو د یوه اتل او د انګرېزانو په مقابل کې د تکړه جنګیالي شېرجان کیسه چې د هر کاکړ تر غوږونو رسېدلې او تر خولې وتلې ده .

لکه:

چې پاسنی تې خېژاوي
شېرجان سګرېټ ولګاوي
شېرجان خوی د غازي وکړ
د کاکړو رنګ يې ښه کړ

د نورو پښتو ولسي شعري ژانرونو په څېر په کاکړیو غاړو کې هم د ښځې ونډه ډېره ده ، دا ځکه چې له یوې خوا په پښتني ټولنه کې ډېرې محکومې او خوارې دي ، له بلې خوا په کاکړیو نارو کې د شاعر نوم ته د یادولو اړتیا نه شته.

لکه:

مجبوري ده ناست یم
زړګی مې غوټ پرې کي ستا غم
له جانانه بېله سومه
لکه ګل ورژېدمه

ليکوال: اسمعيل خان «امينی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

که په میوند کې شهید نشوی

خدایږو لالیه بې ننګۍ ته دې ساتینه

***

اول به کله کله غم وو

اوس مې دفتر شو کروندې پکې کومه

***

په پوری غره لاټین بلیږی

یار مې زرګر دې ماته ګوتې جوړوینه

***

کاغذه پورته په هوا شه

اول ترې ځار شه بیا پرې وایه سلامونه

***

سترګې ورېږي ښې وی که غټې

ورو مین کړم غټو ورک د ملکه کړمه

***

اوبه په ډانګ کله بیلیږی

چه رقیب ما او جانان دواړه بیلوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هلکانو په یارۍ کی
واسکټ می خرڅ کړو اوس څپلۍ بازار ته ورمه

***

زړه له می داغ د مینی ورکړ
چه ستا یادونه می په خیال کی نه راځینه

***

د مینی اور راباندی بل شو
چی می نظر ستا په بشر ولګیدنه

***

د اثر ډکی سترګی راغلی
زه دی په ځان پسی د غره لیونی کړمه

***

زړه می په تن کی ناقرار دی
خمارو سترګو دی رسا ویشتلی یمه

***

ښنکه نیمګړی محبت وو
زړه می موړ نه شو وړۍ تږۍ پاتی شومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

بی یاره تخت می پکار ندی
د خپل دلدار سره په بیابان خوشحاله یمه

***

دا سور پالنګ ندی انګار دی
جدا چی یار دی پکی نه راځی خوبونه

***

د خوشحالۍ نصیب می نشته
غم کی پیدا یم غم کی عمر تیرومه

***

زما د کم نصیب ته ګوره
په لاس راغلی یار می ورک د لاسه شونه

***

ظاهره خاندم خوشحالی ده
په زړه می بار دی د شیرین جانان غمونه

***

بنګړی یی مات شول ښه ونه شول
اوس به په کور کی مور ته څه بانه کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تانه غم دی وفادار دی

ته کله کله غم دی تل راسره وینه

***

د تربور تشه خله بلا ده

دغم مشین یې په ما و چلاوونه

***

په زړه زخمی کور ته روان شوم

په سپین بشر می د فراق اوښکی راځینه

***

په دی وطن به پاتی نشم

یا به سر وخورم یا به راوړم دولتونه

***

دا ته چی ځی په مخ دی ښه شه

ښکلی ځوانی به درته خاوری ایری کړمه

***

زنګنونه راته ساز کړه

زه شبګیرو د بیلتانه وهلی یمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې د ځان غم راسره وو

اوس مې ځان هېر دی ژړا ستا غم کې کومه

***

په غریبۍ دې یاره نه یم

په بې ننګۍ به درنه واخلمه لاسونه

***

خوږه جانانه دامې واوره

زما په مخ کې په بل مه اچوه لاسونه

***

آرمان به هله زما درشي

چه کټ مې واخلي او تورو خاورو ته مې وړینه

***

په یار مې ډېر ډېر سلام وایه

د غریبۍ مې ورته مه وایه حالونه

***

ته په سنګر کې ځان شهید کړه

زه به ټیکرې ستا په زیارت وغوړومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا لوپټه زما کفن شه

چه تور چه تور لحد راباندی زیړ ګلونه شینه

***

زنګ می دا ستا غمونو زیړ کړو

دا ستا دغمه شپې په ویښه تیروومه

***

زما سلام دی په هغو وی

څوک چې په خپله مینه ځان قربانوینه

***

یو ځل می قبر خواته راشه

د نوی کور مبارکی راکړه مینه

***

پام چې ځانته غره نشی

که ته چنار یې زه د صبر ونه یمه

***

د پلو نه می زړه تور شو

په مخ راښور شو ومی نه کړل دیدنونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوندې شربت كړه ماته راكړه

چه د پكتيا په لاره ځم تږى به شمه

***

ګودر ته ځم راپسى راشه

منګى مى دوه دى نرى ملا مى ماتوينه

***

ګودر ته ځم راپسى راشه

ما په منګى كى پراتى راوړى دينه

***

يو دى اميل په غاړه زانګى

بل دى نتكى په لوړه پوزه خوند كوينه

***

اختر د ټولو مبارك شى

كه مسافر وى كه د په خپل وطن كى وينه

***

ګودر ته دواړه خويندى لاړى

مشره ويشتل كړى كشره غشي وركوينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن ته رامنډه کړه اختر دی

دواړه لاسونه می کولاو نیولی دنیه

***

اختر په ټوکو ټوکو راغی

نه می کالی شته نه د غاړی امیلونه

***

ته مینه نه یی دروغ وایی

مین خو زه یم چی د خولی ممیز دی خورمه

***

په مادی کړی څه بلا دی

چه یو ساعت رانه جدا وی زړه می چوینه

***

موری لنډی ټوپک می راکړه

په وطن جنګ دی فیرنګیان راغلی دینه

***

موری لنډی ټوپک می راکړه

په ما مینه جلکۍ بل ته ورکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمیس دی تور شادر دی سپین دی

ګل دی په غاړه لونګین ټالی وهینه

***

چی بی ګناه دی یاره پریخووم

اوس په اعتبار په جنکیانو نه کومه

***

ته یوه سپینه خولګی راکړه

تر مازدیګره به دی خوا له نه راځمه

***

راشه زما دپلار نوکر شه

نوکر به ته یی کار به زه درته کومه

***

که تور اوربل می میراتیږی

په وطن جنګ دی جانان نه منع کومه

***

زما دزړه د باغ ملیاره

دزړه په دشته کی می وکره ګلونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما خو ستا سترګی یادیږی

تیره بانه دی په زړه کی لاری جوړوینه

***

زړګی می بیا هم نه صبریږی

که ته هر څو راکړی رټلی جوابونه

***

لنډی په وار راسره وایه

یوه به یې ته بله به یې زه وایم مینه

***

زما او ستا یاری جوړیږی

یو می همزولی یې بل مین دربادی یمه

***

هسی په نوم را سره فرینډ یې

ندی کمنټ شته ندی ویښه لایکونه

***

ستا په یاری باندی شکمن یم

پاسورډ دی راکړه مسنجر دی چک کومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زنګانه مې راویده شوی

وخت د مکتب دی غیر حاضر نشی مینه

***

خوله به په زوره درنه واخلم

وړوکی نه یم چې زارۍ درته کومه

***

خولګۍ به خاورې درله درکړم

ته لیونۍ یې په ججرو وایې حالونه

***

په تورو غرو رانه پناه یې

که مې آشنا یې اوس رالیږه سلامونه

***

لنډۍ په وارر راسره وایه

یار مې شاعر دی په قلم یې راکوینه

***

ستا چه واده وی ماخبر کړه

په خپلو وینو به لاسونه سره کومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدايه له چانه ګيله وكړم

زه تور خامار ته مور اوپلار سپارلی يمه

***

چه ته زمانه ياره بيل شوی

ظالمه مادرسره څه بد كړی وونه

***

دا به زما قسمت خراب وی

په شته جانان كی زه د مينی وږی يمه

***

جانانه دومره غرور مه كړه

زه هم زلمی يم زما مه اخله ازارونه

***

دنيمی شپی راتک دی ورک شه

زه څوكيداره تر سهاره ناسته يمه

***

د اشنا په تهمت پړه

خاورو كی خړه ودی نه كړل ديدنونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د آشنا په تهمت پړه
د زړه په وينو دي ککړ دي اندامونه

***

زما جانانه دا مې واوره
چې بې ګناه راباندې ونه کړې ظلمونه

***

په مرګ دې نه مرې جانان خوږ دې
په رنځ دې پريوځې چې پوښتنې ته يې ورځمه

***

لاليه ته خو داسې نه وې
د چا خبرې دې ضرور منلې دينه

***

يو دې ياری مې ورته ويلې
يو يې سوک راکړو دوه يې لوتې وويشتمه

***

جينکې ډلې ډلې راغلې
منګې راواخلئ ځئ چې بر ګودر ته ځونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسافر وړکی سلګی دی

مخ یې وطن ته کړ چې ساه یې وخیژینه

***

ته مین نه یې دروغ وایې

نه دې رنګ ژیړ دی نه دې شونډې وچې دینه

***

لنډې په وار راسره وایه

ما دلنډیو سپاری ویلی دینه

***

یاری د زور خبره ندی

که زړه دی نه وی بیا دی نه مجبورومه

***

مسافر ته شوی خواره زه شوم

خواره دی مور شه چې سفر ته دې لیږینه

***

د مسافرو مل شې خدایه

د زړه په وینه تیروی د یار غمونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر تلی در جګه نشوم

ګیله ونه کړی زه سلګو نیولی ومه

***

د پښتنو دستور غلط دی

په دوستانه کی د کور ستر ماتوینه

***

سترګی راپورته کړه جانانه

په زړه می بار دی ستا دلی دلی غمونه

***

په تهمت پړ می په سر کیښود

یار می په سپین میدان می وکړل انظارونه

***

جانان په هیڅ نه رضا کیږی

د دروغجن ملا دی ورک شی تعویزونه

***

جانان زما زه د جانان یم

که په بازار می خر ځوی ورسره ځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانان زما سره پښتو کړي

چې سترګې توری کړی لکۍ ورته پریږدینه

***

جانان می ستوری د آسمان دی

نه ورختی شم نه می زړه صبر کوینه

***

جانان می لاړو آسماني شو

آسمان چې ځمکی ته راځی قیامت به وینه

***

جانانه تور څادر په سر کړه

ځان مرور کړه چې جرګه در ولیږمه

***

جانانه ته خو داسی نه وی

د چا خبری دی ضرور منلی دینه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

پردی وطن د میړو قدر کموینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه خپل وطن ته راشه

په دالانونو کی دی لګي خړ بادونه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

غمازان ستا په جدايي اختر کوينه

***

جانانه خپل وطن ته راشه

که خلک ډیر دی پری آباد دی خپل کورونه

***

جانانه دومره په ما ګران يي

چې ته روان يي زه دی شمارم قدمونه

***

جانانه دومره راسره وای

لکه بريښنا چې د بارانه سره وينه

***

جانانه راشه چې پخلا شو

زمونږخوک دی چې به مونږ پخلا کوينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه راشه چې پخلا شو
عمر د ژمی مازدیګر دی تیر به شینه

***

په خوبولی ګلی راغلم
خدایه ناري کړم او که غلی تیره شمه

***

جانانه راشه که دیدن کړی
د زنکدن خولی په ما راغلی دینه

***

جانانه راشه که راتلی شی
ښکلی بشر می په کفن کی پټوینه

***

جانانه زیری می درباندی
زمونږه کیږه ستاسی ګلی ته درځینه

***

جانانه ستا دزړه لپاره
زه په غرمه دګودر غاړی له درځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه غلی غلی ګوری

یا دی څه ورک دی یا دی زه لیدلی یمه

***

جانانه غم دی دومره خوږ دی

چی ددنیا خواږه یې خاوری ایرې کړېنه

***

جانانه فکر پکی اوکړه

مینه سور اوردی وارخطا نشی مینه

***

جانانه ولی لیونی شوی

په لاره ځی په تیرو ولې زیارتونه

***

جانانه ویښ یې که ویده یې

ستا په کوڅه می لاس ترلی تیروینه

***

جدایې راغله لاری دوه شوی

مرګ می قبول دی جدایی نه قبلومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جینی د پلاره دی ویرېږم
ګودر ته راشه کور ته نه درسره ځمه

***

ځان په ازغو باندی سوری کړه
که چیری غواړی د یار غیږه کی خوبونه

***

ځان د وطن په شمع سیزه
چی پتنګان دی د زیارت طواف کوینه

***

ځان دی زما په دیدن موړ کړه
بیا به مخ په سپین کفن کی پټوینه

***

ځان یی په زړو جامو کی جوړ کړو
لکه په وران کلی کی باغ د ګلو وینه

***

چا یی پلو لیدلی نه وو
اوس د ترخم په سرک ځی سرتور سرونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چرګه مرۍ کې دې ناسور شه

زه د لیلا غیږې ته اوس راغلی یمه

***

چنار به ولې سر لوړ نه کا

چې جینکۍ ورلاندې سترګې توروینه

***

چې په ژوندون مې پکار نه شوې

که مې د قبر منجاور شې څه دې کړمه

***

چې په ښایست مې خفه کیږې

نور به په ځمکې خوب کوم چې زیړه شمه

***

چې په مرض مې نه پوهیږې

طبیبه مه ګوره زما د لاس رګونه

***

چې پیغله لور یې په کاله وي

پس د ماښامه دې پنځه ډزې ګرځوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پېغله لور يې په کاله وي
د هغه کور سابه جوارۍ مزه کوينه

***

چې تاته ګورم زړه راشي
چې ځان ته ګورم په ما لاډېر دي غمونه

***

چې تورو خاورو ته مې سپاري
په خولې مې کېږده د سرکو شونډو سرونه

***

چې توره نکړې نو به څه کړې
چې دې شيدې دپښتنې رودلې دينه

***

چې جنازه مې روانيږي
پاس په کفن باندې مې وشيندہ ګلونه

***

چې چيرته ته واې هلته زه واې
نصيب تقدير مې له تا لرې ګرځوينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې څوک له خپله ځانه درونډ وی

ټـــولـــې دنیـا ته ددرانده ګمـان کـوینـــه

***

چې خط مې وایې ورته ژاړه

ما چې لیکه ورته مې ډېر ژړلی دینه

***

چې خویندی کینی ورونه ستایې

چې ورونه کښینی خویندی بل ته ورکوینه

***

چې ددیدن نصیب یې نه وی

په یوه کوڅه کې سره وړاندی وروسته شینه

***

چې راپسی نه شی قرآنه (کریم)

زه د جانان لپاره لاس درباندی ږدمه

***

د دنداسی خله دی رانه کړه

د نصوارو ډکه خله دی زه نه قبلومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ساه مې اوځي رانږدې شه

په دواړو سترګو راته کیږده سره لاسونه

***

چې سترګې توری کړم شرمیږم

چې شونډې سرې کړم غمازان مې نه پرېږدینه

***

چې سر زما وی خنګل ستا وی

دهغه وخت په انتــظار یـــــم رابه شینـه

***

چې سر زما وي خنګل ستا وي

مـــزه به دا وی چې ویــــــــده د عمر شمه

***

چې سړی هر څومره پښتون شي

زړه چې مین شي پښتو ټوله ترینه ځینه

***

چې عاشقي يې کړې نه وی

هغه به څنګه د ایمان دعوا کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې فکر بند په زولنو کړم

چې رانه خلاص شي برابر جانان له ځینه

***

چې کله کله راپه یاد شي

دیوال ته کینم ځان ته غلې وژاړمه

***

چې کلې واله مې ګنډلې

ځکه مې سوال د سپینې خولې درته کاونه

***

چې مازدیګر شي زړه مې بنه شي

په ګودر جوړ شي د منګیو قتارونه

***

چې مې په جیب کې دولت ډیر وو

خپل مې لا څه چې د پردو خپل شوی ومه

***

چې مې د تورو سترګو وار وو

د چا به کار وو چا به هسې غبرګ کاوونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې وعده وکړي پوره يې نه کړي
ژبه يې پرې کړی چې وعده پرې نه کوينه

***

چې پښتون وی پښتو نه کړي
داسې کسانو ته به ګوری کړنګونه

***

چې هديره باندی تيرېږی
زما مزار ته مخ راواړوه مينه

***

چې يوړم يوړم اوبو يوړم
چې بې ګودره ګډيدم اوبو به وړمه

***

چيرته عاشق سړی ولاړ وی
ساړه ساړه اسويلی کړی باد يې راوړينه

***

څانګه به نن سبا کې ګل شی
ما يې په سر کې سرې غوټې ليدلې دينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښنګ ته مي مه راځه جانانه

سبا به بوی د لونګين درځيني ځينه

***

ښنګه په سپينه جامه ګرځې

رب دی مين کړه چي خيرن دی وويڼه

***

ښنګه د ورايه په خندا شوی

لکه چي غم دی د زړه ټول هير کړی وينه

***

ښنګه نری يې لکه لښته

مور دی ړنده شه چي په تا اوبه راوړينه

***

ښوک په رضا له ملکه نه ځی

يا ډير غريب شي يا د يار له غمه ځينه

***

ښوک چي په چا باندی مين شي

هغه غمجن شي د هرچا د خندا شينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې په شنو سترګو مین شي
پس دماښامه دې پنځه ډزې کرځوینه

***

څوک چې د یار په غېږ کې پروت وي
پـه نـــــورو خلکــو د ږنـدو ګمـان کــوینه

***

څوک مې دحاله خبر ندی
لکه چنار مې په ډډ اور ولګیدنه

***

خاونده دا ګناه مې معاف کړه
بیا به د خوړ په غاړه نه کرم ګلونه

***

خال یې په غونډه زنه کیښده
بیا ما وریریږده چې پرې څه نخرې کومه

***

خاونده بیا دې مازدیګر کړو
په ګودر جوړ شو د منګیو قتارونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده ټوله مې ترې ځار کړې
زما په سر يې غر غرې منلې دينه

***

خاونده څه چارې راوشوې
نه مې يار شو نه يې خلاص دغمه شومه

***

خاونده دا به دې رضا وې
چې د ځوانۍ عمر مې په غم کې تيرومه

***

خاونده کوم يو پکې خوښ کړم
مرګ او بيلتون جوړه راغلي دينه

***

خانده ما دګودر ګل کړې
چې جينکۍ مې شوکوې سر کې مې بردينه

***

خاونده مرګ په ځوانۍ ورکړې
چه جنازه يې د آرمانه سره ځينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خانده مرګ د ځوانئ راکړی

چې کلئ کور می د ځوانئ آرمان کوینه

***

خبر می کله کله اخله

د لیونتوب اواز می نن سبا درځینه

***

خپلو جامو سره می خښ کړئ

جانان په غشو دښو ویشتلی یمه

***

خدایه دمور يې ورته پام کړی

چې په لنډئ زنه يې ووهی خالونه

***

خدایه دا مور يې لیونئ کړی

مین پری زه یم اوس يې بل ته ورکوینه

***

خدایه کوچیان په کوچ روان کړی

چې ښایسته بدرنګی ګډي وډي ځینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه ګرګرې تورې مه کړی

جینکۍ سری شونډې ورځی توری راځینه

***

خدایه مین ځوک په چا مکړی

چی وس یې نه رسی په مخ یی اوښکی ځینه

***

خدای به دی بیا راته محتاج کړی

زومبک زومبک څښی می بیا راغلی دینه

***

خدایه نری نری باران کړی

چی دلیلا کډی تړلی پاتی شینه

***

خدای به دی زلفی په لاس راکړی

مـــاتـه دکلی ماشـــومـان دعـــــا کـوینه

***

خدای به مو سره یو ځای کړی

دسمال راواخله اوښکی پاکی کړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای خو دی دا ځلی راجوړ کړه

بیا می توبه دی ښیری نه درته کومه

***

خدای په تنګه کوڅه راکړه

چی دسینی روپی دی ګېډی وډی کړمه

***

خدای دی په داسی ځای کی راکړه

چی ته ناری کړی زه دی غیږ کی ټینګومه

***

خدای دی په سر منګی ټوټی کړه

چی په اوږدو زلفو دی راشی سیلابونه

***

خدای دی په واوره کی ایساره کړه

چی د تودی غیږی می درشی آرمانونه

***

خدای دی دپوزی پیزوان مات کړه

چی د زرګر په دوکان دواړه یو ځای شونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای دی زما کړه غونډی منډی

په سر به پنډی چلوم تا به ساتمه

***

خط می لیکو قلم می مات شو

د جانان نوم رانه نیمګړی پاتی شونه

***

خلک به وایی چی وړه ده

وړی زما په زړه چاړې منډلي دینه

***

خلک چارګل خوندی بولی

ما د نتکی په ډنډر ډیر وژلي دینه

***

خلک دی وایی تهمتونه

زه دلیلا په غیرګ کی چا لیدلی یمه

***

خلک زیارت ته پتاسی وړي

زه د جانان لپاره غونډه روپی وړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک شراب وڅکی نشه شی

ما دلیلا د لاس اوبه نشه کوینه

***

خلک قیامت ته خفه کیږی

زه خوشحالیږم چی جانان به ووینمه

***

خلک می ټول تپوس له راغلل

هغه رانغی چی یی پروت له غمه یمه

***

خلکو زړی یاری تازه کړی

زما په نوی یاری اور ولیګیدنه

***

خمارو سترګو ته دی وایه

چی می ماشوم زړګی نور نه ازاروینه

***

خندا کوی یاري دی نشته

تشه خندا د لباسی جنګو وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خود به يې زه د در ملنګ يم
چې سپينه خوله راته خيرات کې راکوينه

***

خولګۍ دې خورم نه په مړېږم
ناځوانی تا پکی ګنې کرلې دينه

***

خولګۍ دې خورم نه په مړېږم
ليونۍ ټوله راپشا شه چې دې وړمه

***

خولګۍ مې خوره څو يې خوږې شې
شکره ندی چې په تول به کمه شينه

***

خوله به په زوره درنه واخلم
وړوکی نه يم چې زاری درته کومه

***

خوله به د خدای په رضا درکړم
منګۍ مې ولې ښوروی لمنده دې کړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوله د ډيوې رڼا کی راکه
په توره شپه کی دی زلفان خولی له راځينه

***

خوله دملا دلور خوږه وی
د شکرانې چرګان يې ټول خوړلی وينه

***

خوله دی د تروش انار دانه دی
د رنـځورانو قافيـلې درپسی ځيـنه

***

خوله دی د سپينو زرو جام دی
زما پری پام دی چی هر مين پری اوبه څښينه

***

خوله می غوښته ژبه يې راکړه
خدايه سخی جلکی ته ورکړی جنتونه

***

خولی ته می سوړ اسويلی راغئ
زړګيه بيا به دی جانان ياد شوئ وينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د ګودر په غاړی خبښ کړی

ګوندی ملاله پر ما کیږدی قدمونه

***

ما خو دلری نه صحیح کړی

نور دی په تورو زلفو مه وهه لاسونه

***

ما د پکتیا د چینو نه ځار کړی

زما لیلا به پکی مخ مینځلی وینه

***

ما دګودر په غاړه خبښ کړی

چی جینکۍ می مات منګی په قبر ږدینه

***

ما د نصیب نه تیښته وکړه

نصیب زما دلاری مل راسره ځینه

***

ما دی ټوپی په سر ګنډله

د جینکو په وار پیدا ورکه دی کړمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مازدیګر تل لری خاونده
چی مازدیګر په ګودر وشی دیدنونه

***

ما سره سم ګودر ته لاړ شه
منګی می غېرګ دی نری ملا می ماتوینه

***

ماله می وړی زړګی راکړه
زه وم نادانه په یارئ نه پوهیدمه

***

ما له وړوکی ریبار ځار کړی
چی یوه خبره راته دوه ځلی کوینه

***

ما ویل یوازی زما یار یې
د اختر ټال یې هر سړی دی زنګوینه

***

ما ویل د غمه به دی مړ شم
قسم دی یاره بی نیتی نشته مرګونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما یارانه کله کوله

سرتور ولاړ وی د ښیرو دی یریدمه

***

ما یې د ورور د سترګو ځار کړی

ده به د خور سترګو ته ډیر کتلی وینه

***

ما یې د ورور د سترګو ځار کړی

د ورور سترګې یې د خور په شانته دینه

***

مازدیګر چیرته وی چې نه وی

خورې ورې زلفی په بام ولاړه ومه

***

مازدیګر پیغلی ښی اغلی

منګی په ولو د ګودر غاړی له ځینه

***

مازدیګر لمونځ دی قبول مه شه

دیدن دی پریښود دایمان کوی سوالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مازدیګر لموئځ رانه قضا شو

نوی مین وم په دیدن نه مړیدمه

***

مازدیګر دی سوال قبلیږی

خلکو زما په حق کی پورته کړی لاسونه

***

مازدیګری دی ښیری مه کړه

ستا به عادت وی ما به ورک له ملکه کړینه

***

مبارکی راکړی عالمه

د تهمتونو سره یار قبوله کړمه

***

مبارکی راکړی عالمه

نادانه زه نادان می یار ورسیدنه

***

مبارکی راکړی عالمه

چی پری مین وم تری چاپیر می کړل لاسونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په قبله می دیار کور دی
لموئځ می بانه کړ دآشنا دیدن کومه

***

مخی له راغله راته ژاړی
دلونګین نه یی ځونډی ورک شوی دینه

***

مرګیه دومره صبر وکړه
یو می ځوانی ده بل می ډیر دی آرمانونه

***

مرګی په تنګه کوڅه راغی
ما ویل سلام هغه ویل کور دی ورانومه

***

مړ می دیار په کوڅه یوسی
چی د انجلی د دادا یخ شی اندامونه

***

مسافری په بی غمی کړه
زه پښتنه یم په نامه دی ناسته یمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافری دی ډیره وکړه

راځه راځه روزی به خدای رارسوینه

***

مسافری سخته خواری ده

باران به اوری څوک به ځای نه ورکوینه

***

مسافر مه وژنی عالمه

چیرته به یې خویندی د دیدن آرمان کوینه

***

مسافری روزی مه شه

زه دی په سپینه خولی ویده پری ایښـیې یمه

***

مسافری خوږلی یاره

قربان قربان دی د زړو جامو نه شمه

***

مسافری می زړه نری کو

چې تش وطن رایادوم ژړا راځینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافری نه سترې مه شې

اول خوله درکړم که د ی جیب ولټومه

***

مسلمانی په چا کی نشته

مرور ګرځم څوک می نه پخلا کوینه

***

ملنګه دوه ګټی دی وکړی

یو دی خیر ټول کو بل دی وکړل دیدنونه

***

منګیه بخت ته دی حیران یم

اول دی ښکل کړی بیا دی غیږ ته خیژوینه

***

منګی کی موری اوبه نشته

زه د اوبو لپاره کوز ګودر ته ځمه

***

منګی یې ټول په ډنډ غوپه کړ

د شیطانی منګی په لپو ډکوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

منګی په تخرګ کودر ته ځمه
دغه یو ځای دی چی پری کیږی دیدنونه

***

پلار یی خیرات کی نه مړیږی
لور یی د لاری میلمانه راستنوینه

***

موری کوچیانو ته می ورکړه
چی تور اوربل می د هلمند شمال وهینه

***

موری کوچیانو ته می ورکړه
کنډک کنډک مستی به خورم غټه به شمه

***

مین زړګی ته می سلام دی
چی تمامی عمر په صبر تیرومه

***

مینه په تک راتګ زیاتیږی
مونږ کره مه راځه چی زړه می صبر شینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه په تلو راتلو زیاتیږی

کله کله راځه کله به زه درځم مینه

***

مینه د مینی پیدا کیږی

په مینه مینه دی کتل مین دی کړمه

***

مینه دروغو زړونو کار دی

زمونږه زړونه غریبی وژلی دینه

***

مینه کی هر څه هر څه کیږی

په تا یوه خبره راغله هیر دی کړمه

***

مینی دی داسی لیونی کړم

په لاره ځم خپل او پردی نه پیژنمه

***

ناری وهم ناری می نه اوری

هله به یی واوری چی زه توری خاوری شمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجلي په سر دی منګی مات شه

چې په سرکو شونډو دی راشي سیلابونه

***

جلکی دبام په سر کړه شوه

ورسره کوږ شومه د پانډه ولویدمه

***

جلکی کړه شوه ماته نشوه

مور یې د زیړی غوا غوړی ورکړی دینه

***

جلکی وړه د یاری ندی

کم عقله مور یې ورته سترګی توروینه

***

جلکی ولاړه په لمانځه دی

پیرزو می نشي تورپیکی په خاورو ږدینه

***

نری نری لوګی تری خیژي

د چا په نوی یاری اور ولګیدنه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبی دی ډیری راسره دی

نسبی دی څه کړم چی دی سترګی نه ویمه

***

نصیب می خپل د ی رارسیږی

موری زما په نصیب مه کوه جنګونه

***

نصیبه وسوزی ایره شی

تندیه مات شی تاکی څه لیکلی دینه

***

نن خو می ډیر یادیږی یاره

خدای ناڅاپه چرته راوله مینه

***

نن دګودر په غاړه مه ځه

لیلا ولاړه ده په زړه ویشتل کوینه

***

نن می د قبر خواته راشه

مبارکی د نوی کور راکړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به انځر ورځی ګل شی
نه به زما زړګی دی غمه خالی شینه

***

نه دی د خان نه دی دبل کړم
د دادا په کور کی دی زړه کړمه ظالمه

***

وایم چې داسی ځای ته لاړ وای
چې ستا دی ډیرو ناکړدو ته وګورمه

***

وخت دځوانی می نیمه خوا شو
یار بی وفا شو ارمانی به ګودر له ځمه

***

ودریدی نه شم غورځیږم
تاو کړي غشي می د غم خوړلي دینه

***

ودی ویشتم پورته دی نه کړم
خلک ویشتلی مرغی زر پورته کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورشه د یار خبر دی واخله

چې بې دیدنه دې ساته لیونی شونه

***

ورکه د کور کلی یاری شه

د زني سر مې دیوال کندي کنه

***

وطن به ستا له قصده پریږدم

ستا چې د حسن دوران تیر شي رابه شمه

***

ستا د قسم وی مرګ راشه

کږه وږه ځواني مې خاوری کړه مینه

***

وطن د مور او پلار خواږه وی

جانانه دری واړه بریږدم تا سره ځمه

***

وطن مې تن تن مې وطن دی

د ن په وینو به یې ساتمه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطن می ستا له غمه پریښنود

خلکو ته وایم چې نیستي آخیستي یمه

***

ولاړه اوسه چې دې وینمه

چا دې صفت راته کاوه راغلی یمه

***

ولی دې سر په زنګنو کړ

ما په ځوانانو کې خوښ کړی یې مینه

***

ولی دې مخ زما نه پټ کړ

آشنا غماز درته دروغ ویلی دینه

***

ولی به زه ورپسې نه ځم

اوږی په غاړه مازدیګر ګودر ته ځینه

***

هر کله راشې د یار غمه

که سل می نور وی تا به پاس په تندی ورمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر مازدیګر دی لوی اختر دی

ګودره ! ځکه دی صفت هر ځای کومه

***

هغه دی هیر دی که دی یاد دی

چې د کړکۍ شمال په دواړو لګیدنه

***

هغه ساعت به کله راشی

چې د آشنا سره به بر ګودر له ځمه

***

یا خو زما په زړه تیاره ده

یا خو په ټوله دنیا پریوتل ګردونه

***

یا خو زما نصیب خراب دی

یاخو به ټولی یارانی دغه شان وینه

***

یار می اووم زه په اتم کی

یو کال به پاتی شم چې دواړه یو ځای شونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یار می په شنو سترګو مین دی
زه به دا توری سترګی چیرته بدلومه

***

یار می هندو زه مسلمان یم
د یار لپاره درمسال جارو کومه

***

یاره زمونږ کلی ته راشه
یو څه په جیب کی ستا لپاره ګرځومه

***

یاری په تور او سپین کی نده
دا معشوقی خو غمزنګی خوند کوینه

***

یاری خو تا پری کړه کمبخته
که ما پری کړی وای ژړلی به دی وومه

***

یاری د دنګی جلکی خوند کړی
د پلو لاندی سری غلی تیروینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاری د شنی لښتی ګوذار دی

چا چی خوړلی رنګ یی ځای ته نه راځینه

***

یاری دی ټوله د ټګی وه

ښه شوه چی زر دی په مطلب ورسیدمه

***

یاری دی نه کوم داریږمه

د لری لری ننداری به دی کومه

***

یاری دی نه وو خوب لیدل وو

څو می چی سترګی غړولی سبا شونه

***

آخری مصره یی دا کړی

اخري مه کړی د خوانانو مجلسونه

***

یو ځلی راغی خوله می ورکړه

لار یی صحیح کړه په غضب ککړه شومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دی غریب پیدا کړم خدایه
بل دی مین په کبرجنی جلکی کړمه

***

یو زخم نه دی چې به جوړ شی
هزار زخمونه مې په زړه دی مړ به شمه

***

یو ګوټ اوبه منګی نه راکړه
د وصال نږی یم اوبه بهانه کومه

***

یو واری ټینګه غیږه راکه
بیا دی دادا له ټوپک ورکړه چې راځینه

***

یوازی خدای به پری خبر وی
د خندا ډکه خله خوله به چیرته ناسته وینه

***

یوازی ژوند می پکار ندی
چې جانان لاړو زه به تور لحد ته ځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله دی تا په چا مین کړی
چی تن دی روغ وی زړه دی پټ کوی دردونه

***

د پلار دی یوه توره وزه وه
تاته دا توری جامی چا وکړی مینه

***

وریجی دی نه خورمه مړه یم
ما سهر چای سره کلچی خوړلی دینه

***

دا سپینه خوله دی هسپتال دی
د برګی سترګی دی ډاکټری کار کوینه

***

وړوکی ورور یی په ژړا کړه
چه شین خالی خور یی په بام راوخیژینه

***

مرګ ته می ولی خوشحالیږی
ځه به می پاتی په میراث کی تاله شینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګذران می نور ګلی کی نه شی
د مالت خلک پیغورونه را کوینه

***

که یاری کړی نو یار دی زه یم
که یاری نه کړی نو پروا دی نه لرمه

***

په بی وفا می زړه بایللی
نه می خپلیږی نه می زړه صبر کوینه

***

دا خو زړګی دی چی لاټینګ دی
ګنی دومره غمونه دریابونه وچوینه

***

په چراییز ټوپک می وولة
خو داسی مه وایه چی خله نه درکومه

***

زلفی می ځکه اوږدی کړی
چی زه په بام یم یار به لاندی زنګوومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوټی ما په یاری پوه کړی

اوس دی دبل غاړه کی واچول لاسونه

***

دا چی د ګل غوندی تازه یم

زه د جانان تر خنګه اوس راپاڅیدمه

***

غاړه به ولی هسکه نه وړم

زه په نصیب د خپل آشنا ورسیدمه

***

دمینی نوم لاړو بد نام شو

نن سبا پاکه مینه څوک چرته کوینه

***

د نن سبا مینه دوکه ده

په خوله زما په زړه د بل چاسره وینه

***

زما د مینی نه زړه تور دی

چه زه ژوندی یم بیا به نه کومه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلا خو تا ورکړې خدایه

د مینې چل به ورته چا ښودلی وینه

***

ماله په سترګو کې ځای راکړه

زه درله ځای د زړه په کور کې درکومه

***

څنګه به د ښې ورځې خاوند شي

چې زه درله مینه درکوم اوته غمونه

***

زما په غوږ لختې خوریږي

لکه معلم چې په وړکو لښتې خوروینه

***

ورونو اختر ته خویندې بوتلې

بې وروره خویندې څنډلې ته ناستې دینه

***

خوله به په زوره درنه واخلم

زه پکتیا وال یم اوښ په ونه خېژومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مینتوب کې ګټه نشته
ورک مینتوب شه سرې روغ لیونۍ کړینه

***

ځان به په خپله لاسه مړ کړم
د بې وفا جانان به ونه کړم پوښتنه

***

چې د پښتنې مور نه پیدا وې
هغه د یار په عزت سر قربانوینه

***

وایه وایه سبق وایه
چه لوی افسر شی ما به تا ته درکوینه

***

یو دې یارې مې ورته ویلی
جلکې کږه شوه په څپلۍ یې وویشتمه

***

زه چه وږه وم لیونی وم
د سپینې خولی د قدره څه خبره ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

یار می په ډله کی معلوم دی

توره لونګۍ ګومنې ما ورکړی دینه

***

دا نصیحتونه راته مه کړه

پخپله پوه یم په زړګی لرم حالونه

***

زما د سترګو نظر کم شو

ستا د وطن کوڅی به څه رنګ لټومه

***

یار می په باغ کی خرما غواړی

په سترګو ړوند شی زه خرما ولاړه یمه

***

په زنکدن کی راته راشه

چی می پوره شی د مین زړه ارمانونه

***

زما د کوژدی دسمال راواخلئ

پاس یې جنډه کړئ چی یاران یې وګورینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن می دیار دراتلو ورځ دی
د لاس بنګړی می په دسمال تړلی دینه

***

د سهر باده رب دی وچ کړه
مخ می د یار په لاړو لوند وو وچ دی کنه

***

توره شپه وچاوده رڼا شوه
د ګریوانه ځینې می وباسه لاسونه

***

اسمانه پاس سپوږمۍ ته وایه
ناوخته خیژه چی زه موړ په دیدن شمه

***

سبا به ټول عالم ته وایم
چی بی وفا راځینې واخیستل لاسونه

***

زما یار نامرده نده
جانانه مکوه په ما باندی شکونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بسم الله ورته ورخیژۍ

د جلۍ کټ د جلغوزی دی مات به شینه

***

وار یې د تورو زلفو تیر شو

اوس یې په تورو زلفو نه نخلی بازونه

***

مخ می دیار په خولو لوند دی

تر مازدیګره مخ ناولی ګرزیدمه

***

وار به یې تیر د پیغلتوب شی

څله د زرکی په شان لنډ بړدی قدمونه

***

مورکی ماته مه قاریږه

نری شمال د مازدیګر یم ورک به شمه

***

پیغلتوب عمر د خانی دی

خان چې د چا دیری ته ځی عزت یې وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغله چې نوې پغلتوب کړي

لکه چهار ساله د نوکونو په سر ځینه

***

اوبه مې څکې ګریوان مې لوند شو

دیار په غیږ به یې ورو ورو وچومه

***

چه کارته ځې په لیلا شپه کړه

لیلا جوړ کړې د وریښمینو بالښتونه

***

هغه پخوانی مزه دې نشته

لکه د زړو ګنګرئ شور به دې کاوونه

***

د رباب به دې ځوندې شم

د نامردانو نه مې پټ ساته مینه

***

نن مې د کنډې خال لیدلی

پیغلې دې خوارې شي چې نه به ږدې خالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به چرسی د چرسو واوړی

نه به عاشق د معشوقې واخلی لاسونه

***

یا می د ځانه سره یار کړه

یا می په تورو خاورو وسپاره مینه

***

دغه د ستا د یاری زور دی

لکه لیونۍ په لاره ځم ګوتی شمارمه

***

مسافر ډلی ډلی راغله

زما د یار ډله وروستۍ دی رابه شینه

***

خالونه ډیر دی خدای دی ډیر کړی

د تـــــندی خاله غـلامی بـه دی کـومـه

***

چه یو مین وی بل پری نه وی

څومره مزه کړی چه زاری ورته کوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده روغ دی لیونۍ کړم
چې الله وایمه لیلا خولې ته راځینه

***

خاونده بیا دی پسرلی کړ
دتشه ډاکه دی ګلابو بوی راځینه

***

دا پیغلتوب دی ستا په غم شی
آشنا وچې شونډې کړځی مړ به شینه

***

مسافری ته دی ځان جوړ کړو
چاړه راواخله ما حلاله کړه مینه

***

یا به می سر خاوری ایری شی
یا به دی تاو کړم د شیشی غاړی لاسونه

***

که بی له تا وخت تیریدلی
زه به په چیغو چیغو ولی ژړیدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته د یخی وریجی راوړی

خلک مینو ته شکری ورکوینه

***

دجلی پلاره اژدهاره

لمن دی نیسه چی ډالر درواچومه

***

مین دی کړم خبر می نه اخلی

خدای دی په داسی یاری اور ولګوینه

***

خبری لنډی لنډي وایه

د لاری سر دی څوک به ځی څوک به راځینه

***

خبری لنډی لنډي وایه

که یار دی بل وی راته راکړه جوابونه

***

که دی خندلی راته نه وای

غریب سړی وم په خپل لار به تیریدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې سورې وينې ترې څاڅي
دجدايي كچكول يې لاندې كړځومه

***

په ما دې ټول كلې خبر كړ
په تا دې يو دادا خبر شو زړه دې څوينه

***

پاس په كمره ولاړه ګله
نصيب دچاى اوبه زه درخېژومه

***

چې ګناهونو ته دې ګورم
يوه ګوته ځاى دې په جنت كې نه وينمه

***

جلې چې وديږي خوشحاليږي
په ستركو ژاړي په زړه ګوري ماتوينه

***

د جګو غرو نه مې راټيټ كړې
په سمه لار كې بلا وخوړې مينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه خبری کړی شونډې دی ریږدی
ګمان کی کیږی دیاری اخلی لاسونه

***

مخ دکابل خله د بت خاک دی
سینه دی د پکتیا شینکی باغونه

***

په توره ټوک شی مړ مه شی
د بی ننګی اواز دی رامه شه مینه

***

مینه یم منکره نه یم
که شینکی خال می د چړو په څوکه ځینه

***

سترګی می ډکی ډکی کیږی
ستا د سرو جامو تصویر می ولیدنه

***

عاشق سړی د رنګه تور وی
سوی په اور وی معشوقو رټلی وینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیونی بیا تنور لمبه کړ
د ډوډۍ پرق یې څوارلسم کلی ته ځینه

***

د مسافرو به څه حال یوی
یا به نهار وی یا به سپو خوړلی وینه

***

که ګنهکار یم خدایه ستا یم
د بیغمبر امت می څه له ځوروینه

***

د تعویذو مزی دی لنډ کړه
په عاشقانو دی زیړی ولګاوونه

***

په تور لحد کی به ناری کړم
زه د دنیا نه ارمانجن راغلی یمه

***

د تور لحد غاړی ته راشه
که څه نه وی راته پورته کړه لاسونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمسافر مرګونه دوه وی

یومسافر وی بل به کفن له کومه کړینه

***

افغانستان چری چری شو

هره چره کی شهیدان ناری وهینه

***

راشه دا تور لونګ می واخله

یار می شهید شو لونګ چاته واچومه

***

زما چهارګل خلور پری دی

داسی تیری دی هر سړی حلالوینه

***

جلی د ټیکری پیښی نه نیسه

که د یاری مطلب یی وی کړه به شینه

***

چه په مین شوی پری یی نړدی

که خور دی نه وی زړه مور ورکړه مینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

چهارګل مې ستا په بريت کې خښ شو
تر دروازې پورې جوړه درسره ځمه

***

يارې دې غټې جلې خوند کړې
وړه دې ورکه شه نوکرې لګوينه

***

سترګې خو تا ورکړې خدايه
دا نرې بانه يې په زرګر جوړ کړې دينه

***

زه په مين سړې پوهيږم
سر يې ببر وي ګريوان خيرې ګرځوينه

***

د جانان زيړې زيړې سترګې
لکه وزې ته چې لنده کش کړې مينه

***

تابوت مې مه بندوه ياره
دا مې وعده دې بيا دنيا ته نه راځمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یو سترګک به دی مین کړم
نه به دی یار کړم نه به درکړم ځوابونه

***

لحده ښه خدمت یې وکړه
زما جانان د ارمانو سره درځینه

***

چه په ورکړی مین نه شی
سبا به سری سترګی ولاړ وی بل به یې وړینه

***

سترګی د ستا سترګی زما دی
ماتاته کله د یاری ویلی دینه

***

په جنازی می بیړه وکړی
ناوخته کیږی نابلد وطن ته ځمه

***

د جګو غررو توره خاماره
تا چی خوړم خبره کړی به دی ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مخ مې سپينې اوښکې راشي

ستا چې وږه وږه خندا را ياده شينه

***

کلي کې مشر سړي خوند کړي

لکه جنډه د پادشاهي ولاړه وينه

***

نن بې موره لور وديږي

څوک به خندا کړي څوک شونډې بوڅوينه

***

ملا به خپله لور مين دي

نه په روا دي نه يې بل ورکوينه

***

مه انديښنې کړه مه ځورونه

انديښنې وينه وچوي رنګ زيړوينه

***

د توی نه پوري ياري مه کړه

يا به باران وي يا به توی راغلي وينه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتا یاری می کړی نه وای
ځان می د سیند په ځپو وړی وای مینه

***

کله به وم کله به نه وم
زما یاری په ړنګه مه بوله مینه

***

چاته می هیڅ ویلی نه دی
بی موره زوی یم هر سړی می تنګوینه

***

بنګړی نیم کارته کړه نیم پورته
مړوند خالی کړه چی زه سر ولګوومه

***

اسمعیل خان می مسافر شو
همززولو ځکه ژوندون خوند نه راکوینه

***

نه می هیریږی خنګه وکړم
د اسمان تر ستورو ډیر دی شول کالونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه لوی اختر ته راشه

ما په کوچنی اختر کی ډیر ژړلی دینه

***

ستا د یوی ورځی خنداوه

زه به ژړا درپسی ټول عمر کومه

***

زړګی منلی یار می ته یې

هسی په خوله خندا له نورو سره کړمه

***

مسافری دی ډیره وکړه

رب دی نصیب په خپل وطن وکړه مینه

***

که زړه ته سل ځل تسلی ورکړم

په سترګو لیدلی جانان کله هیروینه

***

وطن د سرو ګلونو باغ دی

دمسافرو پکی نشته نصیبونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

جانانه خپل وطن ته راشه

تا په پردی وطن کی څه لیدلی دینه

***

مسافری دی ډیره وکړه

رنګ می دی هیر دی به نامه دی یادومه

***

وړکیه مین یی که غریب یی

چی تور کالی دی روزانه په غاړه کی وینه

***

که چا لونګ لیدلی نه وی

پیغله خوله که د لونګو بوی تری ځینه

***

دیوال سوری کړه ګوتی راکړه

پلار دی ختګر دی بیا به جوړ کړی دیوالونه

***

د مسافرو مل شی خدایه

د زړه په مینه تیروی د یار غمونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستا په دوه سترګو مین یم

که خلک نور ګمان کوي ړانده دي شینه

***

مسافر تلی درجګه نه شوم

ګیله من نه شي زه سلګو نیولی ومه

***

عمر د غم راباندي تیر شو

داباقي عمر که لمبه شي تیر به شینه

***

ځواني زما لکه ګلاب دي

لاسونه مه راوړه زړی زړی به شمه

***

ما دخپل ځان نه جدانه کړي

چه تا سره یم زړه زما خوشحاله وینه

***

لاس مي د غاړي راچاپیر کړه

چي مي پوره شي د مین زړه ارمانونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافر تلی درجګه نه شوم

رب می دی شله کړی په دواړه زنګنونه

***

جانانه څه لوبی دی وکړی

ته بی وفا شوی زه یوازی پاتی شومه

***

په ناموس جنګ په وطن جنګ دی

د وطن جنګ ته په غورځنګ ورځه مینه

***

په جنازه کی می ګل کیږده

چی د لاس نښی دی په قبر می ساتمه

***

مخ ته می مه ګوره کافر شوی

زه مسافر لالی په خدای سپارلی یمه

***

مینی دی داسی لیونی کړم

بازار ته لاړ وم په سودا نه پوهیدمه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینی دی داسی لیونی کړم

ورځ د شبې وه زه د جمعې لمانځه ته تلمه

***

جلکی په باغ کی کالی مینځی

ټیکری یې نشته مخ په پاټو پټوینه

***

یار می ټوپک زه یې ګولی یم

په تورو غرو می ګرځوی ورکه یې کړمه

***

غم د د زغم خبره نده

نور به په چیغو چیغو کلي خبرومه

***

په کټ کی دوه ګوتی ځای راکړه

لکه لړم به دیوالو راغلی یمه

***

زړه چې مین شی سترګی ژاړی

بانه ولاړ وی اوښکی غواړی رخصتونه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځه چې دواړه سره لاړ شو

په زيارتو به ګرځوو ګکر سرونه

***

راځه چې دواړه سره لاړ شو

وروستي خبرې به سپينږيرې لندوينه

***

په ونه داړه سره سم يو

په تامې تير دې ګړکتې څڼو سرونه

***

سترګې دې ښې دې چې ورې دې

که لږې غتې واى خوړلې به دې ومه

***

زړه مې سورې وينې ترې څاڅي

هم ظالمانو په چړ وهلې يمه

***

مازديګر مه ګوره ما ګوره

مازديګر تل وى زه به کله ومه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحاله ته اوسی جانانه
که زما ټول عمر د غم وی او تیر به شینه

***

په لوړو غرو رانه پنا یې
سپینی سپوږمۍ ته سلام کړه سلام به کړمه

***

ګریوان می ټول په اوښکو لوند دی
ما د اشنا له غمه ډیر ژړلی دینه

***

زړه به می ولی نه دردیږی
به ما شرمیږی وایی نه دی پیژنمه

***

د دیدن ټایم راته بدل کړه
مور می شکی شوه ما ګودر ته نه پریږدینه

***

که باران اوری ودی اوری
واری دی نه اوری چی لاری بندوینه

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د زلمو نه پوره نه شوه

ګرانه وطنه جینکی به دی ساتینه

***

ته د شپی په خوب کی راشی

ته په خندا شی زما اوښکی په مخ ځینه

***

لحد می ټول په وینو سور شو

د بیلتانه په چاړو غوڅ راغلی یمه

***

چی مازدیګر پری ښایسته کیږی

هغی جینی له مور منګی نه ورکوینه

***

والسلام

په احترام

لیکوال: اسمعیل خان «امینی»

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library